

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ИНСТИТУТ ПЕРЕВОДА

AD VERBUM

Carte publicată cu sprijinul
Institutului pentru Traduceri Literare (Rusia)

LUDMILA ULIȚKAIA

Fetișele
•
Rude sărmâne

Traducere din rusă de
GABRIELA RUSSO

HUMANITAS
fiction

Redactor: Luana Schidu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Elena Dornescu
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Ludmila Ulitskaya

Devociki (Girls)

© 2002 by Ludmila Ulitskaya

Bedniie rodstvenniki (Poor Relatives)

© 2002 by Ludmila Ulitskaya

Published by arrangement with ELKOST Intl. Literary Agency

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2013,
pentru prezenta versiune românească

ISBN 978-973-689-604-0

Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Fetițele

Darul nefăcut de mâna omului

Marți, după a doua oră, cinci fete din elita școlii au părăsit sala de clasă a treia B. Încă de dimineață se îmbrăcaseră de sărbătoare, arătau de parcă era ziua lor de nume: nu purtau uniforma maronie cu șorț negru sau măcar alb, ci pe cea de pionier „neagră-n jos, albă-n sus“, deocamdată, fără cravată roșie. Aceasta, din mătase foșnitoare, stătea cuminte în ghiozdan, încă neatinsă.

Fetele erau cele mai bune dintre cei mai buni, eleve premiante, cu purtare exemplară, împliniseră vârsta de nouă ani, necesară, dar nu și suficientă. Mai erau în clasa a treia B și alte fete de nouă ani, care nu puteau visa la așa ceva, fiindcă aveau lipsuri serioase.

Așadar, cinci fete din B, cinci din A și cinci din C, după a doua oră, și-au îmbrăcat paltoanele, și-au pus galoșii și s-au aliniat câte două în coloană, în fața școlii. Una dintre ele, Lilia Jijmorskaia, n-a avut pereche la început, a cedat nervos pe urmă, i s-a făcut greață, s-a dus la toaletă, unde a vomitat, apoi a apucat-o așa o durere de cap, încât au dus-o la cabinetul medical și au culcat-o pe canapeaua rece, în felul acesta refăcându-se coloana de câte două eleve.

În fruntea coloanei s-au așezat una lângă alta conducătoarea organizației de pionieri, Nina Hohlova, fată frumoasă, dar anti-patică, șefa comitetului pe școală, Lvova, elevă în clasa a șaptea, ajunsă la vârsta adolescenței, Kostikova, fetița-toboșar, și fetița cu numele Barenboim, care mergea de un an la Casa Pionierilor, la cercul tinerilor gorniști, dar nu reușea să sufle-n goarnă o melodie de la cap la coadă, ci scotea doar sunete disperate.

În ariergardă se aflau: Klavdia Ivaovna Draciova, nu pe post de directoare, ci în calitate de secretar de partid, un alt chip al ei, o mamă din comitetul de părinți, cu două vulpi argintii lăfăindu-i-se desfrânat pe umeri, și un moșulică, activist pe târâm obștesc, care cunoștea probabil misterul mersului pe ape, întrucât cizmele lui negre, aproape perfect lustruite, străluceau în băltoacele noroioase, din care se ieșea anevoie.

Conducătoarea organizației de pionieri dădu semnalul, făcând să-i tremure pomponul de la pălărioară și cei doi ciucuri de la steagul răsucit, încă nedeschis al detașamentului, toboșarul Kostikova bătu-n tobă „doarme tun bătrânul toboșar, bătrânul toboșar, bătrânul toboșar“, Barenboim își umflă obrazii și scoase din trompetă niște sunete false, și porniră toți pe drumul întortocheat, care ducea direct către muzeu, trecând prin Miussî, Maiakovka și strada Gorki. Asemenea coloane veneau și de la alte școli de fete și de băieți, fiindcă acțiunea era una de proporții, o acțiune orășenească, republicană, ba chiar unională.

Leii cu etichete îndoite, musculoși, arătând a lupi, obișnuiți de când lumea cu un public ales, urmăreau de la înălțimea portalurilor coloanele celor mai buni elevi dintre cei mai buni, și-n plus, atât de tineri.

— Ce mulți băieți, îi spuse dezaprobator Aliona Pșenicnikova prietenei sale, Mașa Celîșova.

— Țștia nu-s huligani, remarcă Mașa cea isteată.

Chiar așa. Băieții, îmbrăcați cu paltoane călduroase și căciuli cu urechi legate sub bărbie, nu arătau a huligani.

— Totuși, sunt mai multe fete, insistă Aliona, având o idee ascunsă-n minte, dar necoaptă bine.

Imediat fură introduși în muzeu; tuturor li se tăie răsuflarea la vederea splendorii imperial-revoluționare a marmurii strălucitoare, a bronzului bine lustruit și a drapelelor de atlas, mătase și catifea în toate nuanțele flăcărilor iadului.

Îi conduseră la garderobă, și toți, aliniați, începură să se dezbrace. Galoși, curele, mănuși – multe, prea multe. Nu se simțeau în largul lor, parcă n-aveau o mână. Exact mâna cu pachetelul făcut sul în care era cravata de pionier. Unde să-l mai pună și pe asta? Doar grășana de Sonia Preobrajenskaia găsi buzunarul de la bluza albă și puse acolo sulul prețios.

Nina, conducătoarea organizației de pionieri, cu fața plină de pete roșii, ținând în mâinile întinse steagul greu, îi duse la o scară largă. Covorul, strivit de bare de aramă puse pe fiecare treaptă, era nesigur și elastic ca mușchiul care acoperă balta secată.

În spatele tuturor venea mama din comitetul de părinți, scoțându-și din mers paltonul de doi bani de sub vulpile înfoiate și înfundându-și bărbia în blana groasă, iar lângă ea mergea moșulică – activistul pe țărâm obștesc, cu încălțărilor rămase curate în chip miraculos, cu chelia strălucindu-i ca metalul, nu mai tare decât carâmbul cizmei.

— Aliona, Aliona! îi șopti din spate Svetlana Bagaturia. Jur pe mama dacă mai știi ceva, am uitat tot.

— Ce? o întrebă mirată Aliona, păstrându-și calmul.

— Jurământul solemn, îi zise în șoaptă Svetlana. Eu, tânăr pionier al URSS, în fața tovarășilor mei... mai departe am uitat...

— ...jur solemn să-mi iubesc din inimă patria, continuă Aliona umflându-se în pene.

— Ah, mi-am amintit, slavă Domnului, mi-am amintit, Aliona! se bucură Svetlana. Mi s-a părut doar că am uitat.

Venea din ce în ce mai multă lume, dar nimeni nu încurca drumul, nimeni nu se așeza de capul lui, toți stăteau în picioare, împărțiți pe clase, pe școli, după același tipic, iar sala lungă era plină de la un capăt la altul cu vitrine în care se aflau darurile pentru tovarășul Stalin. Daruri din aur, argint, marmură, cristal, sidef, jad, piele sau os. Daruri din cele mai ușoare și mai dure materiale, lucrute delicat sau muncite să iasă ceva temeinic.

Un hindus scrisese urarea pe un bob de orez, încât trebuia să ai o lupă ca să vezi, nu neapărat acum, cum se arcuiesc literele minuscule ca rahatul de muscă. Un chinez decupase o sută nouă globuri, unul într-altul, și iarăși era nevoie de o lupă ca să distingă prin micile spații libere minusculul globuleț aflat înăuntru, mai mic decât bobul de mazăre.

O uzbekă țesuse toată viața un covor din părul său: dacă-l priveai dintr-o parte, covorul era negru tăciune, din cealaltă, era alb-albăstrui. La mijloc era țesut cu păr cărunt, cenușiu-pes-triț, o tristețe de păr.

— Probabil că acum e cheală, spuse în șoaptă Sonia Preobrajenskaia.

— Nu contează, oricum, uzbekele poartă pe cap o feregea, zise pe un ton sever Aliona.

— Așa purtau până la revoluție, niște înapoiate, se amestecă în vorbă Mașa Celișova.

— O înapoiată din astea nu se apucă să țeasă un covor pentru tovarășul Stalin, îi luă apărarea Sonia Preobrajenskaia venerabilei uzebece.

— Poate că n-a țesut covorul cu tot părul, poate că și-a păstrat ceva din el, zise plină de speranță blânda Svetlana Bagaturia, pipăindu-și cozile groase și lungi, legate la urechi cu funde.

— Ah, ia uitați-vă! exclamă mirată Mașa. Vedeti?

De văzut ceva deosebit nu aveau ce să vadă: într-o vitrină era întinsă o cârpă pătrată pe care era brodat portretul tovarășului Stalin. Broderia în cruciulițe nu era prea reușită, nici nu-i prea semăna, deși puteai ghici fără mare greutate.

— Ați văzut? Nimic deosebit, își dădu cu părerea Preobrajenskaia.

— Ce-ai zis? se arătă îngrijorată Aliona.

— Citește ce scrie! arătă Mașa cu degetul eticheta din vitrină. „Fetița fără mâini, T. Kolivanova, a brodat cu picioarele portretul tovarășului Stalin.“

— Tania Kolîvanova! spuse în șoaptă Sonia entuziasmată, cât pe ce să leșine de emoție.

— Nu sunteți întregi la minte! Kolîvanova fără mâini! Are amândouă mâinile. Habar n-are să brodeze cu ele, darmită cu picioarele! le aduse la realitate Aliona.

— Doar e scris negru pe alb T. Kolîvanova, nu se dădu bătută Sonia, în speranța unui miracol. Poate că are o soră fără mâini.

— Nici vorbă. Lidka, sora ei dintr-a șaptea, are mâini, zise dezamăgită Aliona, strângând din pleoape, clătinându-și cozile împletite cu multă îndemânare, și adăugă: Totuși, trebuie să întrebăm.

Și-n momentul ăsta toți cei din sală se îndreptară în șiruri aliniat în sala următoare. Într-o parte a sălii se postară tobosarii, în cealaltă gorniștii, în mijloc stegarilor cu drapelul desfăcut, și o femeie, probabil cea mai mare în grad la pionieri, dădu comanda:

— Alinierea! Drepti! Dau cuvântul mamei Zoiei și a lui Șura Kosmodemianski.

Se aliniară toți în poziție de drepti, și abia atunci ieși în față o femeie în vârstă, mărunțică, într-un costum albastru, și povesti cum Zoia Kosmodemianskaia a fost la început pionieră, apoi a dat foc grajdului fasciștilor și a pierit de mâna cotropitorilor hitleriști.

Aliona Pșenicinikova vărsă lacrimi, deși cunoștea de mult povestea. În clipa aceea toți voiau să dea foc grajdului fasciștilor și chiar să-și dea viața pentru Patrie.

Apoi luă cuvântul moșulică-activistul și povesti despre prima adunare de pionieri pe stadionul Dinamo, cum a recitat Maikovski în public „Să luăm arme noi, cu steag în vârf de baionetă“, cum pionierii au mers gratis cu tramvaiul în ziua aceea, biletele costând, de fapt, patru, opt sau unsprezece copeici.

Pe urmă spuseră în cor jurământul solemn, li se innodară cravatele. Doar Sonia Preobrajenskaia izbucni în plâns. Își pusese cravata în buzunarul bluzei, dar, nu se știe cum, reușise

s-o piardă. Nina, comandanta de pionieri, își scoase imediat cravata ei și o înnodă provizoriu la gâtul Soniei, care plângea amar, aceasta împăcându-se ca prin minune.

Cântara „Înălțați focuri, nopți albastre!“ și ieșiră din sală în șiruri ordonate, dar erau altfel de oameni acum, încrezători în forțele proprii, gata de fapte eroice.

În dimineața următoare toate pionierele veniră la școală un pic mai devreme. Clasa a treia B se luminează pur și simplu de la cele patru cravate roșii. Sonia și-o dezlega și și-o reînnodea în fiecare pauză. Gaika Ohanezian, invidioasă, păta cu cerneală colțul cravatei care ieșea de sub gulerul Alionei Pșenicinikova; aceasta plânse în hohote toată recreația mare. La sfârșitul recreației, Mașa Celîșova se apropie de Aliona și-i spuse la ureche:

— Hai s-o întrebăm pe Kolîvanova despre fata fără mâini.

Aliona se învioră și se duseră amândouă la Tania Kolîvanova, care stătea în ultima bancă și rupea-n bucațele o sugativă roz. O întrebare fără nici o speranță, așa, pentru orice eventualitate, dacă știe o fetiță cu numele de T. Kolîvanova.

Kolîvanova, fâstâcită, răspunde:

— Nu-i fetiță, e ditamai femeia...

— Sora ta?! strigară într-un glas fetițele abia intrate în rândul pionierilor.

— Nu-i soră, ne e rudă, e tușa Toma, zise Kolîvanova cu ochii în pământ.

Se vedea de la o poștă că nu se mândrește deloc cu mătușa ei ajunsă celebră.

— Coase cu picioarele? o întrebă serioasă Aliona.

— Da, face de toate cu picioarele, mănâncă, bea, se bate, zise Kolîvanova pe un ton firesc.

În clipa aceea sună clopoțelul și ele n-apucară să termine discuția.

În a patra oră, Aliona și Mașa stătură ca pe ace, își trimiseră bilețele una alteia, le trimiseră și celorlalte pioniere, iar când

se termină ora, o înconjură pe Kolîvanova și se apucară s-o interogheze. Kolîvanova recunoscă pe loc că, într-adevăr, mătușa Toma coase cu picioarele, că ea era aceea care cususe darul pentru tovarășul Stalin, dar asta se întâmplase demult. Și nici vorbă să fie erou de război, că nu gloanțele fasciștilor îi retezaseră mâinile, ci așa se născuse, fără mâini, că locuiește în Marina Roșcia și că până acolo trebuie luat tramvaiul.

— Bine, du-te! o lăasă Aliona să plece.

Kolîvanova o șterse bucuroasă, iar organizația de pionieri, în efectiv complet, rămase pentru prima ei adunare.

Primul punct și cel mai important era clar și se rezolvă cumva de la sine: alegerea șefei de detașament. Sonia scrisă cu mare plăcere pe foaia din caiet *Proces verbal*. Supuseră la vot propunerea. „Toți au fost pentru“, scrisă Sonia și adăugă jos numele Alionei Pșenicinikova.

Investită fulgerător cu puteri depline, Aliona luă taurul de coarne:

— Cred că trebuie s-o invităm la adunarea de detașament pe fetița fără mâini, adică pe mătușa asta, T. Kolîvanova, să ne spună cum a brodat darul pentru tovarășul Stalin.

— Mi-ar plăcea mai bine... era acolo o măsuță aurie cu scăunele împrejur, iar pe măsuță era un samovar și ceșcuțe, și samovarul avea robinet, și toate erau micuțe, micuțe... zise visătoare Svetlana Bagaturia.

— Nu pricepi că oricine poate să facă o măsuță, un samovar? zise mâhnită Aliona. Da' cu picioarele, cu picioarele...

Svetlana se rușină. O încântase samovarul, în loc să vadă eroii de lângă ea. Își încruntă sprâncenele stufoase și se făcu roșie la față. În clasă se bucura de respect: era elevă foarte bună, pe jumătate gruzină, locuia la căminul Școlii superioare de partid unde învăța tatăl ei, și de altfel n-o botezaseră astfel întâmplător, ci în cinstea fiicei tovarășului Stalin.

— Deci, trase concluzia Aliona, să-i dăm Kolîvanovei o misiune pionierească, s-o aducă pe mătușa Toma la adunarea noastră.

Sonia scotoci în servietă și scoase un măr. Mușcă din el și i-l dădu Mașei. Mașa mușcă și ea. Mărul n-avea nici un gust. Era nemulțumită. Simțea că lipsește ceva, cu toată strălucirea cravatei cu colțurile lungi, atârnându-i pe piept. Ce anume?

— Pot să-l chem pe bunicul la adunare? întrebă ea deloc înțepată.

Bunicul ei era un amiral adevărat, fără discuție, știa toate lucrul ăsta.

— Foarte bine, Mașa! se bucură Aliona. Scrie, Sonia! Totodată, îl invităm pe amiralul Celîșov la adunarea de detașament.

Cuvântul „totodată“ i se păru Mașei jignitor. În momentul ăsta se deschise ușa, femeile de serviciu intrară cu cârpe și perii, și pionierele declarară ședința încheiată.

De felul ei blândă, Kolîvanova se încăpățână ca măgarul. Nu voia și pace, și nici nu putea spune răspicat de ce nu vrea s-o aducă pe mătușa fără mâini la adunarea de detașament. O ținu morțiș așa până în momentul când Sonia îi zise:

— Tania, vorbește cu soră-ta, Lidka, s-o invite ea.

Tare se mai miră Tania: de unde știe Sonia Preobrajenskaia că Lidka e mai apropiată de mătușă-sa? Acceptă totuși să discute cu Lidka.

Lidka nu-și dădu seama la început de ce au nevoie mucoasele astea dintr-a treia de mătușa schiloadă, dar, când înțelese care sunt motivele, izbucni:

— Ah, mor, nu alta!

Duminica următoare, îl luă pe Kolka, frățiorul de cinci ani, și se duse la mătușa ei, care locuia la Marina Roșcia.

Cei din familia Kolîvanovilor trăiau ca vai de capul lor prin barăci și cămine, numai Tomka trăia omenește, avea o cameră într-o casă de cărămidă, cu apă curentă.

Tomka se bucura când nepoata Lidka trecea pe la ea, știa că nu vine să stea cu mâinile-n sân: ba îi făcea curățenie, ba îi gătea câte ceva. Nici Lidka nu venea de pomană: mătușa îi

strecura ba o hârtie de trei ruble, ba una de cinci. Bani avea, mai ales vara.

Diferența de vârstă între mătușă și nepoată nu era așa mare, nu mai mult de zece ani, relațiile între ele erau mai degrabă prietenești.

— Tomka, pionierele din clasa Taniei vor să te cheme la adunarea de pionieri, îi comunică Lidka.

— La ce bun? Iar să plec dracu' știe unde. Dacă-i zor-nevoie, să vină ele. Da' la ce le trebuie? zise mirată Tomka.

— Vor să le povestești cum ai cusut perna... o lămuri Lidka.

— Ia te uită ce șmechere, să le povestești, ba să le și arăți... N-au decât să vină, n-o să le arăt ceva bun, zise mătușa Toma de pe salteaua pe care ședea, scărpinându-și nasul cu genunchiul. Da' nu pe degeaba. Să aducă sticluța de vin roșu, și le-oi arăta, le-oi povesti.

— Ce-i cu tine, Toma? De unde să aducă? zise Lidka.

Îl dezbrăcase pe Kolka și acum treblăluia într-un colț examinând cârpele murdare.

— Bine, atunci zece ruble măcar. Nu, cincisprezece! Ne prind bine, Lidka! râse ea, arătându-și dinții mici și albi.

Avea o fețișoară drăguță, era cărnă, doar bărbia era lungă din cale afară, iar părul des și greu, ca un val uriaș, era parcă al altei femei.

— Ah, ce proaste, de ce să nu mă vadă, clătină din cap Tomka.

Se mândrea în sinea ei că vine s-o vadă o întregă delegație, să le arate cum se descurcă numai cu picioarele. Avea slăbiciunea asta, făcea pe grozava. Îi plăcea să șocheze lumea. Vara stătea pe pervazul ferestrei de la parter, cu fața înspre stradă, și cosea cu acul ținut între degetul mare și al doilea. Lumea care trecea pe acolo rămânea cu gura căscată. Cine era mai bun la suflet punea un ban în farfurioara albă.

Toma dădea din cap și zicea:

— Mulțumesc, mătușică.

De regulă femeile îi dădeau câte ceva.

Cuprins

FETIȚELE

Darul nefăcut de mâna omului	7
Copiii altuia	24
Copilul găsit	38
La 2 martie, în același an... ..	67
Vărsat de vânt	84
Fericită biata Kolivanova	112

RUDE SĂRMANE

Fericiții	137
Rude sărmane	144
Bronka	151
Ghènele-Țoșcă	173
Fiiica Buharei	186
Casa Lialiei	207
Gulea	224
Poporul ales	238